YRKESORGANISASJONENES SENTRALFORBUND

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep, 0032 Oslo

Deres ref.:	*Vår ref.:*	*Dato:*
20/113	2020/utdhøring/besø	24.juni 2020

Høringssvar NOU 2019:25 - Med rett til å mestre

YS takker for anledningen til å komme med høringssvar på denne utredningen. Dette høringssvaret er utarbeidet i samarbeid med YS sine forbund, og dokumentet er behandlet politisk i vår organisasjon. Under arbeidet med vårt høringssvar var det ett av forslagene fra utvalget det ikke ble oppnådd enighet om. Dette gjelder forslaget i kap. 5 om å opprette et nytt studieforberedende løp innen helse- og oppvekst i tillegg til et yrkesfaglig løp. Skolelederforbundet er av en annen oppfatning enn de av våre forbund som organiserer fagarbeidere innen helse- og oppvekst. YS sitt høringssvar ivaretar synspunktene til flertallet og til de som organiserer de aktuelle yrkesgruppene når det gjelder dette forslaget, men vi viser til eget høringssvar fra Skolelederforbundet.

Innledning

YS ønsker innledningsvis å si at utvalget som har vurdert endringer i struktur og innhold i videregående opplæring, etter vår mening har utført et solid arbeid. Prosessen fram til ferdigstilt utredning har vært åpen og involverende, og problemstillinger og innspill som er gitt til utvalget er blitt lyttet til og vurdert.

Overordnet for utredningen ønsker vi spesielt å trekke fram de grunnleggende gode holdningene vi synes er gjennomgående. Vi opplever at utvalget har hatt et genuint ønske om å utvikle den norske videregående opplæringen til å bli enda bedre. Vi støtter utvalget i at de utfordringene vi har skal løses innenfor rammen av den videregående skolen, og at dette skal gjøres gjennom bedre og individuell tilrettelegging, utvidede rettigheter og tydeligere struktur, uten at dette går på bekostning av kvaliteten i utdanningen.

YS sitt høringssvar vil følge kapittelinndelingen i rapporten og den nummerering som er gjort av forslagene, men vil ikke nødvendigvis kommentere alle forslagene.

YS: Orgnr: 971454431
Tlf: 21013600
E-post: post@ys.no

Postadresse
Postboks 9232, Grønland
0134 Oslo

Besøksadresse
Lakkegata 23
0187 Oslo

Kapittel 2 - Føringer for det videre arbeidet

Utvalget påpeker betydningen av gjennomføring av videregående opplæring, og at målet er at alle skal kunne fullføre videregående opplæring med en kvalifikasjon som kan brukes til videre utdanning eller aktiv yrkesdeltakelse. Vi er enige i at dette er et godt mål, men ser samtidig at det kan bli krevende og utfordrende. For å lykkes med å nå målet er det en forutsetning med tilstrekkelig ressurser, og en god planlegging og strategi.

De fire overordnede forventninger til framtidas videregående opplæring som ligger til grunn for forslagene i utredningen, og som er beskrevet på side 23, danner et godt utgangspunkt. Når det gjelder de fire forslag i dette kapittelet, vil vi spesielt trekke fram viktigheten av forslag 1: at retten til videregående opplæring foreslås endret fra en tidsbegrenset rett, til å fullføre fram til studie- eller yrkeskompetanse. YS har gjennom mange år påpekt det urimelige i at vi har et lovverk som innebærer at retten til videregående opplæring kan brukes opp, og da spesielt i forhold til de som ikke verken har oppnådd vitnemål eller fagbrev. Utvalget skriver imidlertid at lovforslaget må gis en utforming som presiserer og begrenser retten. Dette stiller vi oss undrende til. Poenget nå må være at alle skal ha mulighet til å fullføre, og ikke at det nok en gang skal være begrensninger knyttet til videregående opplæring. Målet må være at muligheten til å fullføre videregående opplæring med enten vitnemål eller fagbrev alltid skal være der, og at det også i videregående opplæring skal bli den samme muligheten som innen universitets- og høgskolesektoren til å velge en ny karrierevei underveis i livet gjennom å ta en annen utdanning enn den som ble valgt tidlig i livet. Dette siste forstår vi slik at det er ivaretatt i forslag 4. Vi støtter også forslagene 2 og 3.

Kapittel 3 - Sluttkompetanse, om å være kvalifisert og drøfting av endringer i tilbud og regelverk

Utvalget har en forbilledlig beskrivelse og avklaring av de utdanningsløp og ordninger som i dag finnes innen videregående opplæring. YS er glad for at utvalget ikke kommer med forslag om å endre på ordningene med lærekandidat og praksisbrev. Vi mener at disse ordningene er viktig å opprettholde ved siden av det ordinære løpet for at alle skal kunne ha et opplæringstilbud etter grunnskolen som ivaretar både ulike læringsforutsetninger og livssituasjon på det tidspunktet i livet.

YS støtter forslag 5 og 6 som er videreføring av nåværende rettigheter.

Forslag 7 om at det innføres en rett for alle til å fullføre videregående opplæring med studiekompetanse eller full yrkeskompetanse anser vi som en gjentakelse av forslag 1 under kapittel 2, som vi allerede har støttet. Dette forslaget anser vi som ett av de viktigste forslagene til utvalget og som vil være av stor betydning for å nå målet om å øke andelen med fullført videregående opplæring.

YS støtter forslag 8 om at sluttkompetansen skal bygges opp om to tydelige hovedretninger, studiekompetanse og yrkeskompetanse. Vi ønsker samtidig å understreke viktigheten av at dette ikke svekker mulighetene til yrkesfagelevene å kunne studere videre. Mulighetene for

videreutdanning både innenfor høyere yrkesfaglig utdanning og høyskole og universitet må opprettholdes, og arbeidet med y-veien må styrkes.

Forslag 9 og 10 henger etter vår oppfatning nært sammen med forslag 31 og 32 i neste kapittel. Disse fire forslagene har vi problemer med å se hensikten med. Vi har i dag en ordning med at det skrives ut vitnemål eller fag-/svennebrev for fullført og bestått videregående opplæring. For de som ikke har fullført og bestått, utstedes det kompetansebevis for de fag eller deler av fag som er gjennomført og bestått. På samme måte brukes kompetansebevis som dokumentasjon for det som er godkjent etter en realkompetansevurdering. Et kompetansebevis skal synliggjøre hvilke deler at et utdanningsløp som er bestått eller godkjent, og det kan brukes som dokumentasjon for å søke jobb eller for å bygge videre på til et vitnemål eller fag-/svennebrev. Etter dagens ordninger og regelverk er et kompetansebevis en dokumentasjon på hvilke deler av et utdanningsløp eieren av beviset har kompetanse på.
Vi registrerer at utvalget ønsker å opprette et skille mellom de elevene som før oppstart av utdanningsløpet har et planlagt løp som ikke tar sikte på vitnemål eller fag-/svennebrev - lærekandidatordningen, og de som i første omgang heller ikke tar sikte på vitnemål eller fag-/svennebrev men som på sikt ønsker å komme dit - praksisbrevkandidat. Etter vårt syn er det en underlig innfallsvinkel å ta utgangspunkt i inngangen til et utdanningsløp og bestemme hva sluttproduktet skal omtales som, i stedet for å se på resultatet av opplæringen. Når utvalget foreslår at kompetansen til praksisbrevkandidater eller de som avbryter opplæringen underveis i opplæringsløpet skal benevnes delkompetanse, mens det for lærekandidater skal hete grunnkompetanse, oppfatter vi det slik at utvalget anser delkompetanse som å ligge på et nivå over grunnkompetanse. Dette trenger på ingen måte å gi et riktig bilde av kompetansenivået. Lærekandidatordningen er et individuelt tilrettelagt løp. Det er derfor fullt mulig at en lærekandidat kan oppnå mer kompetanse enn både de som avbryter utdanningsløpet underveis og de som følger praksisbrevordningen. Vi kan heller ikke se at utvalget har vurdert hva dokumentasjonen for de som blir realkompetansevurdert skal hete.
Vi ser ingen grunn til eller behov for å innføre nye begreper og en ny dokumentasjon - “delkompetanse” og “delkompetansebevis” - fordi dette etter vår mening er ivaretatt i dagens ordninger og begreper. Et kompetansebevis skal synliggjøre hvilken kompetanse som er oppnådd innen hvilke deler av læreplanen, uavhengig av hvor stor andel av læreplanen som er dekket. Det har derfor liten eller ingen praktisk betydning å skille dokumentasjonsordninger mellom de som har vært lærekandidater eller praksisbrevkandidater, og heller ikke de som har fått vurdert sin kompetanse gjennom en realkompetansevurdering.

YS støtter derfor ikke utvalgets forslag 9, 10, 31 og 32.

YS støtter forslag 11 om at det skal tilbys obligatoriske innføringsfag i norsk, engelsk og matematikk for elever som trenger dette, og at språkopplæring i norsk skal være integrert i dette tilbudet.

Forslag 12 “Strukturen innrettes etter kvalifikasjoner basert på at elevene og lærlingene går i ulik takt; herunder må den enkelte ha bestått de fagene som kvalifiserer for neste nivå” er et

godt men meget omfattende og krevende forslag. Dette vil kreve en helt annen organisering enn det som i dag er gjeldende, og vi tror også at det vil bli behov for langt større ressurser i den videregående skolen enn det vi i dag har. Når elever og lærlinger får muligheten til å gå i ulik takt gjennom opplæringsløpet, vil sannsynligheten for flere grupper og ulik størrelse på disse være stor. En konsekvens av dette antas å være behov for flere lærere. Ved en innføring av dette forslaget mener vi det vil være behov for en utprøving ved noen skoler først, før det rulles ut i større skala.

YS støtter forslag 13 om at de som ikke består fag, har rett til ny opplæring i faget, og at dette gjelder også etter avsluttet opplæring etter den normerte tiden på 3 år. Dette er en naturlig følge av forslaget om utvidelse av retten til videregående opplæring fram til vitnemål eller fag-/svennebrev.

Kapittel 4 Fagene og organiseringen av opplæringen

YS ser behovet for en gjennomgang av fellesfagene både når det gjelder relevans for sluttkompetanse jfr forslag 14, og for delvis å programrette noen fellesfag jfr pkt 15. Dette vil naturlig nok fordre en annen fag- og timefordeling enn det vi i dag har, i tråd med forslag 16. Hverken fellesfag i den studieforberedende eller den yrkesforberedende opplæringen trenger å være ensrettet like. I arbeidet med fagfornyelsen og læreplanverket for yrkesfaglige utdanningsprogram er det blitt utarbeidet læreplaner som er mer rettet mot utdanningsprogrammet, uten at dette har gått på bekostning av den allmenndannende delen av opplæringen innenfor naturfag og matematikk. Dette burde også kunne la seg realisere på studieforberedende utdanningsprogram.

Det er nødvendig å se nøye på forholdet mellom programfag og fellesfag både når det gjelder innhold og timetall, slik at det blir mer tid til programfag gjennom «slanking» av fellesfag. Et viktig grep kan være at fellesfagene utformes som egne læreplaner slik det foreslås i forslag 17. Vi støtter også forslag 18 om at det begrepsmessig skilles tydelig mellom grunnskole og videregående opplæring. Forslag 17 og 18 henger også sammen med kvalifiseringsbegrepet i forslag 2, og understøtter derfor poenget med å skille mellom skoleslagene.

Forslag 19 om å dele skoleåret inn i terminer, er etter vårt syn et sentralt spørsmål. Når opplæringen skal tilpasses ulike elevgrupper må det gjøres endringer i rammene for opplæringen. Dette innebærer ulike krav til progresjon, ulikt nivå på fagene og mer differensierte løp for å kunne tilpasse opplæringen til ulike elevgrupper. Endringene må ha fokus på det overordnede målet om at ungdommene skal komme ut med en sluttkompetanse som kan brukes enten i arbeidsliv eller i høyere utdanning. En terminorganisering med avgrensede prosjekter og arbeidsformer, tydelige bestillinger og tydelige mål for arbeidet vil kunne bidra til dette. Vi støtter derfor forslagene 19, 20 og 21, og mener dette vil styrke relevansen i opplæringen, gi bedre betingelser for dybdelæring, og gjøre elevene bedre forberedt på det som kommer etter videregående.

Videre stiller vi oss bak forslag 22-30, som blir naturlige konsekvenser av omorganiseringen av undervisningen i terminer. Når det gjelder forslag 31 og 32, viser vi til våre kommentarer på forslag 9 og 10 i kapittel 3.

Kapittel 5 Det studieforberedende utdanningsløpet

Vi stiller oss bak forslag 33 om at det fortsatt må finnes en ordning med generell studiekompetanse.

Når det gjelder opprettelse av nye utdanningsprogrammer bør dette ses i sammenheng med både behovene i arbeidslivet og i forhold til videre studier. Et verdivalg i denne sammenhengen er om man i større grad skal ha utdanningsprogram som retter seg mot en senere profesjonsutdanning, eller om man skal ha relativt få utdanningsprogram med mulighet til å velge fordypning tilpasset utdanninger med særskilte krav. Innretningen på utdanningsprogrammene innenfor studieforberedende må uansett ses i lys av opptakskrav til høyere utdanning.

Når utvalget har drøftet muligheten for å innføre to utdanningsløp innen helse- og oppvekst, er det etter vår oppfatning andre årsaker enn arbeidslivets behov og opptakskrav til høyere utdanning som ligger til grunn. For oss ser forslaget ut til å ha opphav i ungdommenes valg, og at dette innen helse- og oppvekst har resultert i en form for hybrid-løp. YS stiller seg meget skeptisk til forslaget utvalget kommer med, og mener at den tilbudsstrukturen vi i dag har innen denne studieretningen skal videreføres. Vi er klar over at mange elever sikter seg inn mot studiekompetanse allerede når de velger yrkesfaglig studieretning innen helse- og oppvekst, og at de gjør dette fordi de ønsker en mer praktisk og faglig tilnærming på sin videregående utdanning fram mot det som er deres planer for videre utdanning. YS mener likevel at denne gruppen allerede er ivaretatt gjennom rettigheten til å ta påbygg til studiekompetanse etter avlagt fagbrev. Vi frykter at en splitting av utdanningsveien kan medføre reduksjon av status for det yrkesfaglige løpet. YS støtter derfor ikke at det opprettes et nytt studieforberedende program innen helse- og oppvekst.

Når det gjelder forslag 35-44, som i hovedsak vedrører timefordelingen til fellesfag, har vi noen generelle bemerkninger:

- Samfunns- og religion og livssynsfag må ses i sammenheng fordi de fleste programområder innenfor studieforberedende løp har felles samfunnsfaglignende programfag.
- Matematikk bør ikke være obligatorisk utover Vg1.
- Fremmedspråk bør reduseres.
- Engelskfaget bør styrkes og vurderes obligatorisk i Vg2, og må tilpasses de enkelte utdanningsprogrammene bedre.
- Norskfaget er både et redskaps- og et dannelsesfag, men det er kunstig med dagens tre sluttvurderinger da disse i liten grad gjenspeiler innholdet i læreplanen. Norskfaget må

omstruktureres og bedre tilpasses de behovene elevene har for å kunne delta i dagens yrkes- og samfunnsliv.

YS støtter forslag 45 om at dagens ordning med tilleggspoeng i videregående opplæring bortfaller. Videre støtter vi forslagene 46-48 om at elevene må få større programfagomfang, bedre mulighet til fordypning og at de som har valgt et programfag ikke skal ha et parallelt fellesfag.

YS er også enige i at kunnskapsgrunnlag om de studieforberedende retningene må øke, og at endringer må følges med forskning, og støtter forslag 49. Vi støtter også forslag 50 om at det bør være likt timetall for alle utdanningsprogram.

Kapittel 6 De yrkesfaglige utdanningsløpene

Som utvalget selv sier, henger mange av forslagene i dette kapittelet sammen med forslag som er behandlet i kapittel 2, 3 og 4. I hovedsak henviser vi til det vi har kommentert under disse kapitlene.

Når det gjelder forslagene knyttet til gjennomgangen av fellesfagene er det viktigste for oss at man styrker arbeidet med yrkesretting og gjør fellesfagene mest mulig relevante slik at de støtter opp om utdanningen i det enkelte lærefag.

Flere av forslagene i dette kapittelet inneholder en forutsetning om samarbeid med partene i arbeidslivet. YS tar det som en selvfølge at arbeidslivet og dets parter blir involvert i arbeid som innebærer endringer innen fag- og yrkesopplæring, og da i hovedsak innen eksisterende formelle organer som SRY, de faglige råd og yrkesopplæringsnemndene.

Utvalget vurderer i forslag 64 om programfagene bød moduliseres. YS har vært en pådriver for modulisering av videregående opplæring for voksne fordi vi tror at dette vil bedre muligheten for mange voksne til å ta en fagutdanning hvis opplæringen lettere kan tilrettelegges individuelt i forhold til familie- og livssituasjon, økonomi og arbeid. Når utvalget nå legger opp til en videregående opplæring for ungdom, som i langt større grad enn i dag skal legges opp individuelt i forhold til oppnådd kompetansenivå, vil det være naturlig å se på muligheten for modulisering av programfagene for å få individuell opplæring til å fungere i praksis.

YS har tidligere kommentert forslag 67, og henviser til vår behandling av forslagene 9, 10, 31, 32. Vi ser ikke behov for å endre praksisbrevordningen til en delkompetanseordning.

Når det gjelder forslagene fra 69 til og med 73 omhandler de fylkeskommunenes ansvar for fag- og yrkesopplæring. YS er positive til at ansvaret konkretiseres og utvides. Det er også viktig med styrking av y-nemndene, og bedre dimensjonering gjennom opsjonsavtaler som utvalget er innom. Det er positivt at fylkeskommunene får økt ansvar for å følge opp elever som ikke får læreplass og at det settes av ressurser til dette slik at alternativer for elever som mangler læreplass forbedres. Vi understreke imidlertid at det overordnede målet må være at alle ideelt

sett skal ut i et ordinært løp med læretid, og at Vg3 i skole kun må være et tilbud som brukes når alle andre alternativer først er forsøkt.

Kapittel 7 Omvalg og muligheter for videre utdanning

YS oppfatter at forslagene i dette kapittelet er en naturlig oppfølging av hovedsporene til utvalget om at alle skal ha rett til å fullføre videregående opplæring med en kvalifikasjon som kan brukes til videre utdanning eller aktiv yrkesdeltakelse, og at alle skal ha et tilstrekkelig grunnlag for å mestre den opplæringen som den enkelte får.

YS ønsker å være tydelige på at det valget ungdommen gjør når de første gang søker seg inn på videregående opplæring, ikke skal være en endelig og lukket løsning. Vi ønsker fortsatt en videregående skole uten blindveier og der det er muligheter for endre kurs underveis. Samtidig er vi, slik utvalget også er, opptatt av at kvaliteten på utdanningene skal være høy slik at sluttkompetansen etter videregående legger grunnlag for å komme inn i arbeidslivet eller fortsette på videre utdanning.

Ordningen med påbygg til generell studiekompetanse for de som har valgt yrkesfaglig studieretning må opprettholdes, men det må gjøres på en slik måte at de som velger dette også får et godt utbytte. YS har gjennom flere år vært skeptisk til ordningen med ett års påbygg etter Vg2. Vi har sett at det er veldig mange som ikke lykkes med å oppnå studiekompetanse, og av de som greier det er det få som oppnår så gode resultater at det gjør dem kvalifiserte til ønsket videre utdanning. Dette var bakgrunnen for arbeidet som ble nedlagt for å få til lovendringen om rett til påbygg etter fullført fagbrev. Vi har vært undrende til det store omfanget av tilbud om påbygg etter Vg2 som fylkeskommunene har fortsatt å tilby elevene også etter denne lovendringen, spesielt når dette tilbys de som ikke får læreplass. For de fleste betyr dette i realiteten at fylkeskommunene tilbyr ungdommen å bruke opp sin rett til videregående opplæring uten at de får en utdanning de kan nyttiggjøre seg etterpå. YS støtter derfor utvalgets forslag 79 om at muligheten for påbygg til generell studiekompetanse etter Vg2 fjernes, men at retten til påbygg etter Vg3 består.

Forslagene 76, 77 og 78 vil etter vår oppfatning bidra positivt til at opplæringen individuelt tilrettelegges både tidsmessig og innholdsmessig, slik at forholdene er bedre tilrettelagt for at de som velger påbygg til studiekompetanse etter fag-/svennebrev skal oppnå en studiekompetanse som i de realiteten vil kunne dra nytte av for videre utdanning. YS støtter derfor disse forslagene.

På samme måte som elever som velger yrkesfaglig studieretning når de begynner på videregående skal ha muligheten til senere å ta påbygg til studiekompetanse, mener YS det skal være mulig for de som valgte studieforberedende utdanningsprogram til senere å ta yrkesfaglig påbygging. Denne påbyggingen må selvfølgelig sikres kvalitetsmessig ved at det tids- og innholdsmessig tilbys et tilpasset opplæringsløp som resulterer i en fullverdig yrkesfaglig utdanning. YS støtter derfor utvalgets forslag 81.

Kapittel 8 Voksne i videregående opplæring

Utvalget foreslår at retten til videregående opplæring også skal omfatte de som etter nåværende regelverk har brukt opp ungdomsretten uten å ha bestått videregående opplæring. For YS er det en naturlig følge å utvide retten til videregående opplæring for voksne når retten for ungdom utvides. Vi støtter derfor forslag 82.

Voksne har i dag rett til opplæring i det utdanningsprogrammet de søker på, og kan derfor sies å ha en sterkere rett enn ungdommen. Årsaken til dette er at voksne gjennom sin livs- og arbeidserfaring antas å ha en mer reflektert forutsetning til å velge hva en ønsker å utdanne seg til, og at de skal få mulighet til å bygge formell kompetanse ut fra arbeidserfaring. Når utvalget foreslår å endre retten slik at voksne gis rett til inntak på 1 av 3 søkte utdanningsprogrammer, vil dette være å stramme inn de voksnes rettigheter slik de i dag er. Når vi vet at fylkeskommunene har færre tilbud til voksne enn til ungdom, er vi redde for at utvalgets forslag for voksne i praksis vil medføre færre valgmuligheter enn det ungdommen har, og at de vil bli tvunget til å ta en utdanning de ikke ønsker. YS støtter derfor ikke utvalgets forslag 83.

YS støtter imidlertid utvalgets forslag 84 om at voksne som har videregående opplæring fra før, skal få rett til opplæring som fører fram til en ny yrkeskompetanse. Dette vil være en viktig endring som vil ivareta muligheten for karriereendring underveis i livet også for de som ikke har ønske om å ta utdanning på høyskole eller universitet.

Forslaget om at voksne med betydelig realkompetanse knyttet til en bestemt sluttkompetanse skal ha rett til inntak til opplæring med denne sluttkompetansen som mål, vil være overflødig å rettighetsfeste hvis det ikke gjøres endringer i dagens lovverk om at voksne skal ha rett til den videregående opplæringen som de ønsker seg, j.fr. våre kommentarer til hvorfor vi ikke støtter utvalgets forslag 83.

Lærlingtilskudd er et av flere viktige elementer som har betydning for antall læreplasser og hvem som skal prioriteres til disse plassene. Hvorvidt lærlingtilskuddet til annen gangs utdanning skal reduseres (forslag 86) bør vurderes i samarbeid med partene i arbeidslivet, men det må ses i sammenheng med hvilke andre endringer som gjøres innen videregående opplæring først.

YS stiller seg litt undrende til utvalgets forslag 87 der de foreslår at det bør vurderes om voksenopplæringen kan bygges rundt moduler og realkompetansevurdering i tråd med pågående forsøk. Det har over flere år blitt arbeidet med å gjøre videregående opplæring mer tilgjengelig for voksne, og med å lage metoder og strukturer som skal muliggjøre å kombinere arbeid og/eller omsorgsoppgaver med utdanning for voksne uten at dette går utover kvaliteten på opplæring og faglig utbytte. De utprøvinger og utredninger som har vært gjort eller som er i gang, skal selvfølgelig vurderes. SRY er sentralt organ som skal være med på å vurdere slike ordninger og eventuelt komme med anbefalinger.

YS: Orgnr: 971454431
Tlf: 21013600
E-post: post@ys.no
Postadresse
Postboks 9232, Grønland
0134 Oslo
Besøksadresse
Lakkegata 23
0187 Oslo

Når det gjelder utvalgets to forslag som er knyttet til realkompetansevurdering (88 og 89), mener YS at dette må ses i en større sammenheng enn kun videregående opplæring. YS mener at det er et stort behov for å lage et bedre og mer omfattende nasjonalt system for realkompetansevurdering som ivaretar alle delene av utdanningssystemet og arbeidslivet. Utvikling av nye verktøy vil være en naturlig del av dette arbeidet.

Spørsmålet om realkompetansevurdering skal være obligatorisk er vi meget usikre på. Realkompetansevurdering bør etter vårt syn være en selvsagt inngang til en hver opplæringssituasjon fordi det er et naturlig pedagogisk grep å starte en opplæring med utgangspunkt i den enkeltes kompetanse. Voksne har i dag en rett til å bli realkompetansevurdert, og fylkeskommunen har en plikt til å gjøre dette hvis den voksne ønsker det. Vi erfarer imidlertid at det er store variasjoner mellom fylkeskommunene når det gjelder å informere om denne rettigheten til voksne søkere, når det gjelder å ha gode systemer for å gjennomføre vurderingen, når det gjelder bruk av ressurser til denne oppgaven, og ikke minst når det gjelder å tilrettelegge og avkorte eventuelt påfølgende opplæring i samsvar med resultatene av realkompetansevurderingen.
Hvis utvalget med sitt forslag om å gjøre realkompetansevurdering obligatorisk har ment å pålegge fylkeskommunene å lage et bedre system for både informasjon, gjennomføring og verdsetting av realkompetanse, så kan det være et sted å begynne. Hvis de derimot mener å gjøre realkompetansevurdering obligatorisk på individnivå, er vi mer skeptiske til dette. Uten en mer omfattende diskusjon og vurdering av dette, vil vi ikke støtte et slikt forslag. Det er et stort skritt å gå fra en individuell rettighet til tvang. Vi kan heller ikke se at utvalget har drøftet konsekvensene for voksne som eventuelt ikke ønsker å bli realkompetansevurdert, og om hvorvidt dette er tenkt å skulle få konsekvenser for den voksnes rett til opplæring.

Det er en tett sammenheng mellom utdanning og kompetanse, og muligheter på arbeidsmarkedet. De som oftes og i lengst perioder faller ut av arbeidsmarkedet, er de med kort utdanning og lite eller spredt kompetanse opparbeidet i arbeidslivet. Det er en kjent problemstilling at det er barrierer mellom de oppgaver som ligger til Nav med å få arbeidsledige raskt tilbake i arbeidslivet, og målet om kompetanseheving og økt formell utdanning for å sikre bedre og mer permanent tilknytning til arbeidslivet. Når det de senere årene har oppstått spesielle situasjoner i samfunns- og arbeidsliv som har krevd ekstraordinære tiltak, er det laget spesielt tilrettelagte ordninger for å kunne kombinere økonomiske ytelser med formell opplæring. Det er etter YS sitt syn behov for å finne flere og bedre ordninger som kan gjøres permanente og gjeldende også i mer normale situasjoner. Vi støtter derfor utvalgets forslag 92 om at det igangsettes et arbeid for å vurdere hvordan Nav og fylkeskommunene kan samarbeide tettere om å gi voksne arbeidssøkende formell kompetanse på videregående nivå.

Kapittel 9 Styring, roller og ansvar i videregående opplæring

Utvalget har kommet med mange, og til dels omfattende forslag til endringer og styrking av den videregående skolen. YS har i dette høringssvaret støttet hovedmålene til utvalget, og et stort flertall av de foreslåtte underliggende forslagene for å nå de overordnede mål. Alle disse

endringene vil naturlig nok få konsekvenser for de med ansvar for skolene og opplæringen. Det må settes av ressurser til utvikling av kompetanse hos de som skal gjennomføre endringene og tiltakene, og til gjennomføring av tiltakene. Fylkeskommunale tjenester som Oppfølgingstjenesten og karriereveiledning må styrkes, og partenes medvirkning gjennom yrkesopplæringsnemndene må styrkes. De økonomiske forutsetningene for å endringer og forbedringer må være til stede.

Med vennlig hilsen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - YS

Bente Søgaard
Spesialrådgiver - utdanning og kompetanse

YS: Orgnr: 971454431
Tlf: 21013600
E-post: post@ys.no

Postadresse
Postboks 9232, Grønland
0134 Oslo

Besøksadresse
Lakkegata 23
0187 Oslo